

Verlag

Het veiligheidsinformatieblad (VIB) gefileerd

Verlag bijeenkomst Contactgroep Gezondheid en Chemie (CGC) in samenwerking met de Nederlandse Vereniging voor Arbeidshygiëne (NVvA)

19 november 2020

Anke Janssen en Wouter Fransman

Het veiligheidsinformatieblad (VIB) is het wettelijk document dat inmiddels in vele landen gebruikt wordt als het middel om 'alle' veiligheidsinformatie van (chemische) producten te communiceren naar gebruikers. Met de komst van REACH is de verantwoordelijkheid voor het aanleveren van informatie over gevaarlijke stoffen expliciet bij bedrijven neergelegd. Fabrikanten en importeurs dienen te beoordelen of stoffen veilig gebruikt kunnen worden. Wat is hierbij de geldende wetgeving en hoe dienen we dit correct te implementeren? Wat zijn de nieuwste ontwikkelingen en de rol van verschillende partijen (fabrikanten, gebruikers, ECHA, lidstaten, ...)?

Vaak zien we dat voor mengsels of minder courante zuivere producten de info omtrent de blootstellingsbeheersing op het VIB vrij summier is. Wat is de informatie rond de blootstellingsbeheersing op het VIB waard? Hoe goed zijn deze dossiers? Wat zijn de knelpunten? En hoe vorm je zo'n VIB om tot een hanteerbaar document voor de werknemers?

Als inleiding werd door **Renske Beetstra**, werkzaam in het centrum Veiligheid van Stoffen en Producten van het RIVM, de geldende regelgeving & nieuwe ontwikkelingen en de rol van de verschillende partijen toegelicht.

Er werd gestart met een mooi schema betreffende de ketenbenadering van Reach, met als doel een hoog beschermingsniveau van mens en milieu te creëren. Informatie over de stoffen is daarbij onmisbaar.

De informatiestromen onder REACH werden verder gespecificeerd met behulp van een eenvoudig plaatje (de werkelijkheid is veel complexer). Hierbij werd benadrukt dat belangrijk is dat via de veiligheidsinformatiebladen en eventuele blootstellingsscenario's voldoende informatie doorgegeven wordt voor een veilig eindgebruik, maar dat om dit te bereiken ook informatie van beneden naar boven in de keten moet worden doorgegeven.

De uitgebreide veiligheidsinformatiebladen zijn een weergave van de resultaten van de chemische veiligheidsbeoordeling die de registrant maakt.

Een VIB hoort te worden geleverd bij de eerste levering en na wijzigingen bij:

- gevaarlijke stoffen of mengsels volgens CLP-criteria
- PBT- en zPzB-stoffen/mengsels

- (mengsels met) stoffen die op de kandidatenlijst staan
- stoffen/mengsels met afwijkende etiketteringsvoorschriften

De verplichtingen van de verschillende partijen in de keten worden toegelicht. Voor (eind)gebruikers van stoffen en mengsels zijn de belangrijkste verplichtingen:

- (1) info te gebruiken in de arbobeleid (juiste preventie- en beheersmaatregelen nemen om gevaren en risico's op de werkvloer te beheersen)
- (2) Melden van nieuwe informatie over gevaarseigenschappen of onjuiste informatie over beheersmaatregelen aan de leverancier

Naast de algemene verplichtingen rond VIB werden de verplichtingen t.a.v. blootstellingsscenario's besproken. Deze moeten fabrikanten of importeurs van stoffen opstellen voor stoffen die in bepaalde gevaarscategorieën vallen als onderdeel van de chemische veiligheidsbeoordeling. Die beoordeling is verplicht voor stoffen met een tonnage van 10 ton/jaar of meer geproduceerd of geïmporteerd worden. De blootstellingsscenario's bevatten informatie over de gebruiksomstandigheden en benodigde beheersmaatregelen en een schatting van de hoogte van de blootstelling. De opsteller voegt relevante scenario's als bijlage bij VIB toe, en leveranciers lager in de keten moeten ervoor zorgen dat relevante info in de keten doorgegeven wordt. Voor mengsels kan een apart scenario worden opgesteld, maar de informatie mag ook worden opgenomen in het VIB zelf. De ontvanger moet checken of zijn gebruik eronder valt en of hij voldoet aan het scenario. Als het gebruik niet gedekt wordt door een blootstellingsscenario, of als er afwijkingen zijn, zijn er verschillende opties:

- leverancier vragen om een nieuw scenario (hiervoor moet voldoende informatie over het gebruik doorgegeven worden om het scenario op te stellen);
- het gebruik aanpassen zodat het wel onder het scenario valt (vbv. extra beheersmaatregelen op de werkvloer toepassen);
- andere leverancier benaderen;
- eigen scenario opstellen (downstreamuser beoordeling) en dit melden aan ECHA.

Belangrijk hierbij te vermelden is dat ECHA niet rechtstreeks

de VIB's controleert. Ze stellen wel een dossierevaluatie op, maar deze is beperkt. De nationale inspectiediensten staan in voor deze taak, maar er is ook een belangrijke rol voor gebruikers. Als zij zien dat informatie in een VIB onjuist of onvolledig is, moeten ze dit doorgeven aan de leverancier.

Verder geeft Renske nog toelichting over de nieuwe ontwikkelingen, waaronder allereerst de wijzigingen in bijlage II (verordening 2020/878) van REACH. Nieuwe informatie die in het VIB moet komen zijn onder andere de unique formula identifier (UFI), informatie over nano-vormen, en informatie over hormoonverstorende eigenschappen.

In de REACH Review uit 2018 is geconstateerd dat blootstellingsscenario's vaak erg technisch zijn, en dat de kwaliteit ook niet altijd voldoende is. Mede daardoor wordt de informatie ook niet goed doorgegeven in de keten. Renske licht toe wat ECHA, industrie en lidstaten van plan zijn om dit te verbeteren bij 'REACH Review Actie 3'.

Meermaals en als conclusie van de eerste sessie wordt aangehaald dat de eindgebruikers nieuwe informatie over gevaarlijke eigenschappen van stoffen of info over ongeschiktheid risicobeheersmaatregelen dienen te melden aan de leveranciers. Deze stap in de communicatieketen is de belangrijkste conclusie uit de inleidende sessie van deze bijeenkomst met als afsluitende vraag 'Wat kunnen Arbo-professionals doen?'

- Vraag de laatste versie van VIB op
- Indien VIB of nieuwe versies niet geleverd worden, meld dit bij inspecties
- Gebruik info uit VIB en ES in de RI&E (blootstellingsbeoordeling voor de werkplek)
- Vraag waar nodig een nieuwe ES aan de leverancier
- Meld onjuiste info aan de leverancier (vbv. niet vermelde gezondheidseffecten, ES die niet werkbaar zijn in de praktijk, ..)

Tijdens een volgende toelichting van **Frank Pelgroms**, BIG, worden de aandachtspunten en valkuilen bij interpreteren van een VIB bekeken. Hoe controleer je de inhoud van een VIB? Waar haal je gevalideerde info? Link met nationale wetgeving?

Als inleiding wordt de problematiek vóór CLP/REACH geschetst. Het is de bedoeling dat door de invoering van CLP en REACH meer eensgezindheid zou zijn over de indeling van gevaarlijke producten aangezien producenten/importeurs moeten indelen en hun testgegevens moeten delen met elkaar. Echter de praktijk wijst uit dat dit niet altijd het geval is. Voorbeelden van formaldehyde, ethanol, en anderen worden uitgebreid toegelicht.

Om te verifiëren of de correcte indeling wordt toegepast in het VIB wordt bekeken welke stappen/informatiebronnen dienen geanalyseerd te worden. Hoe weet je nu wat zeker juist is? Of beter: Wat zeker NIET juist is?

Onderstaande volgorde dient toegepast te worden:

- (1) Annex VI CLP (minimumclassificatie volgens de meest recente ATP ; 3000 à 4000 stoffen)
- (2) REACH-registratiedossier
- (3) Classificatie & Labelling

Bij de laatste informatiebron dient men alert te zijn omdat deze lijst wordt opgevuld door de industrie zelf en niet gecontroleerd/gevalideerd wordt door ECHA.

De verschillen tussen deze informatiebronnen (minimumclassificatie versus uitgebreide classificatie) worden aangehaald door het toepassen van voorbeelden tijdens deze sessie: formaldehyde, diwaterstofmonoxide en ethanol.

Bij Classificatie & Labelling staat echter bij diwaterstofmonoxide (water dus) een bizarre notificatie van acuut tox cat. 4!

Ethanol wordt bijkomend als voorbeeld aangehaald om de invloed van nationale wetgeving te kaderen.

Werkgevers zijn verplicht hun medewerkers tegen blootstelling aan CMR-stoffen te beschermen. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in Nederland publiceert ieder halfjaar een bijgewerkte lijst met CMR-stoffen in de Staatscourant.

Op de SZW-lijst staan stoffen en processen die door de EU ingedeeld zijn als CMR. Ze zijn opgenomen in bijlage VI van de CLP-Verordening. De SZW-lijst is aangevuld met stoffen die de Gezondheidsraad heeft ingedeeld als kankerverwekkend of giftig voor de voortplanting.

Als we het voorbeeld nemen van de indeling van ethanol, dan zien we dat de SZW-lijst REACH tegenspreekt.

We stellen hierbij ons de vraag 'Wat is de veilige waarde voor deze stof? Arbeidsblootstellingsgrenswaarden, wettelijk bepaald door de overheid en landspecifiek OF DNEL/PNEC, bepaald door de industrie en geldig voor heel Europa.

De risicokarakterisatie en aandachtspunten bij DNEL/PNEC en blootstelling worden toegelicht.

DNEL wordt bepaald op basis van LO(A)EL/NO(A)EL (effect level). PNEC wordt bepaald op basis van LO(A)EC/NO(A)EC (effect concentration). Er bestaan verschillende modellen om de blootstelling te berekenen. Afhankelijk van welk model je kiest kan het zijn dat je andere resultaten krijgt.

Het hele verhaal van DNEL's, PNEC's en blootstellingsbeoordeling is voor een groot deel berekend en/of beredeneerd en is dus afhankelijk van de kennis en de deskundigheid van de opstellers.

Als laatste aandachtspunt bekijken we de grenswaarden als informatiebron. Elk land heeft meestal zijn eigen nationale

grenswaarden, maar hoe kom je die te weten? BIG volgt verschillende landen op (Zweden, USA, Hongarije, Finland, Frankrijk, België, Nederland, ...)

Enkele probleemgebieden bij deze informatiebron zijn:

- Updaten: de meeste grenswaarden krijgen een jaarlijkse update
- Taalproblematiek (de meeste grenswaarden verschijnen enkel in de taal van het land van uitgifte vbv. Hongaars: Ezüst oldható vegyületei (Ag-re számítva) = oplosbare zilververbindingen (als Ag)

Naast het toelichten van de aandachtspunten en valkuilen bij interpreteren van een VIB, werd kort aangehaald hoe je een VIB tot een werkbaar document voor de werknemers op de werkvloer omvormt.

Een voorbeeld wordt getoond hoe WIK's uitgewerkt werden die specifiek afgestemd zijn op de blootstelling aan het product en de manier waarop met het gevaarlijke product gewerkt wordt (laden en lossen, controlekamer, reinigen van de reactor).

Als 3de spreker werd **Mark Meesters**, manager Hazard Communication bij Johnson & Johnson, uitgenodigd om een praktijkvoorbeeld toe te lichten. Hoe wordt ondermeer hierbij het VIB als centraal document voor gevarencommunicatie gebruikt?

De eindproducten van J&J vallen niet onder CLP, maar de tussenproducten vallen wel onder het toepassingsgebied. Echter bij een aantal eindproducten worden de SDS-fiches geleverd met als doel te communiceren over veilig gebruik.

Verschillende processen en procedures die de werkgever dient te implementeren op alle werkplekken, om gevaren te communiceren, werden uitgebreid getoond. Hazcom guideline, Label, Hazcomplan, Hazcom training, SDS, ... zijn hierbij belangrijke elementen.

Minimum vereisten voor deze gevarencommunicatie zijn:

- Identificatie en registreren van nieuwe stoffen en mengsels in de inventaris
- Bepalen van de gezondheids- en milieuaspecten ivf gebruik, opslag, afval, ...
- Onderhoud en up to date houden van de SDS-fiches
- Indeling van elk product in gevarenklasse
- Communicatie richting gebruikers en werknemers op een consistente wijze dmv SDS, labeling, training, ...

Benodigde documenten hiervoor zijn SDS-fiche, veiligheidsinstructiekaarten, product labeling, labeling van de leidingen, signalisatie en training.

Tijdens de bijeenkomst wordt eveneens het proces betreffende opstelling van de SDS-fiche toegelicht waarbij verschillende stakeholders een belangrijke rol spelen.

Wie is allemaal betrokken bij het opstellen van de SDS-fiches? Hazcom specialists, arbeidshygiënist, toxicologen, IT-afdeling, vertaaldienst, ...

Bij het overlopen van de vereisten betreffende gevarencommunicatie, benodigde documenten, verscheidenheid aan stakeholders kan geconcludeerd worden dat het opstellen van SDS-fiches een grote uitdaging is door:

- Aanwezigheid van verschillende grondstoffenleveranciers met verschillende classificatie
- Aanwezigheid van variatie in gebruikers (vbv. operator, verpleegkundigen, ...)
- Chemical safety versus biosafety versus radiosafety. De SDS-fiches worden eveneens gebruikt om te communiceren rond 'andere' gevaren
- Verschillen in toepassing van GHS in de wereld

Dit expertiseveld zal zich blijven ontwikkelen door en met nieuwe wetgeving, nieuwe eisen, nieuwe technologie met als doel de gevaren en de risico's zo goed mogelijk te communiceren.

Als laatste sprekers kwamen **Mirjam van der Meer** en **Arlette van der Kolk** aan bod.

Mirjam van der Meer is werkzaam als coördinator Reach bij de Inspectie Leefomgeving en transport (ILT). Arlette van der Kolk is werkzaam als senior onderzoeker verbonden aan het Programma Bedrijven met Gevaarlijke stoffen bij de Inspectie SZW. ILT houdt samen met NVWA, ISZW en SodM toezicht op de totstandkoming en kwaliteit van de veiligheidsinformatiebladen (VIB's).

De sprekers staan stil bij de vraag: 'Wat ziet de toezichthouder in de keten van het opstellen van de VIB (upstream) tot het gebruik van het VIB in de praktijk (downstream)?'

Binnen REACH en CLP is het toezicht op de REACH en CLP verordening bij verschillende inspectiediensten belegd. De samenwerking tussen deze toezichthouders speelt een belangrijk rol.

Het toezicht op de naleving van REACH en CLP valt in Nederland primair onder de verantwoordelijkheid van de ILT, NVWA en de Inspectie SZW. Ook SodM en Douane hebben een rol bij de handhaving. Ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheden in de keten van fabrikant tot eindgebruiker van gevaarlijke stoffen en producten met gevaarlijke stoffen. Afgesproken is dat elke doelgroep te maken krijgt met één inspectiedienst als aanspreekpunt voor de handhaving. De taakverdeling van de inspectiediensten ziet er als volgt uit:

- De ILT - fabrikanten, importeurs en handelaren van stoffen, mengsels en voorwerpen voor professioneel gebruik.
- De NVWA - fabrikanten, importeurs en handelaren van stoffen, mengsels en voorwerpen voor consumenten
- De Inspectie SZW - (professionele en industriële) gebruikers van stoffen en mengsels

- De veiligheidsinformatiebladen worden gecontroleerd tijdens:
- Reguliere integrale inspecties bij fabrikanten, importeurs, formuleerders, distributeurs en gebruikers.
 - Interventies in het kader van EU-Forum¹, zoals REACH En Force (REF) projecten en pilots.
 - Thema dit jaar: Internethandel (webshops).
 - Gecombineerde inspecties – douane/transport/Arbo.
 - Naar aanleiding van meldingen en signalen.

Door alle partijen in de keten wordt hierbij de gezamenlijke aanpak besproken.

Naast het nationaal afstemmen tussen de verschillende inspectiediensten werd eveneens op Europees niveau een werkgroep 'Verbeteren kwaliteit VIB' opgestart in 2019 (met vertegenwoordigers van EU-Forum, EU koepelorganisaties en het European Chemicals Agency - ECHA). Enkele aanbevelingen uit het rapport zijn:

- Brancheorganisaties zouden leden kunnen ondersteunen bij het identificeren van relevante gebruiken en afgeraden gebruiken in de sector en bij het opstellen van een lijst.
- Voor de leverancier van het VIB: zorg ervoor dat uw afnemer een actueel en juist VIB ontvangt. Voor de afnemer van het VIB: vraag bij uw leverancier om een actueel VIB.

Tijdens de bijeenkomst wordt het bestaan van een interessante tool aangehaald waarbij zelf een VIB-check kan uitgevoerd worden (beschikbaar via www.vib-check.nl).

Verschillende vragen dienen ingevuld te worden als hulpmiddel om de informatie uit de verplichte rubrieken van het VIB na te kijken. Als resulterend rapport wordt bij de gevallen dat er een tekortkoming is een opsomming gegeven van de belangrijkste informatie die ontbreekt in het VIB.

De Inspectie SZW heeft als missie 'eerlijk, gezond en veilig werk en bestaans zekerheid voor iedereen'. Informatie/onderwerpen, die in het kader van toezicht op het werken met gevaarlijke stoffen op de werkvloer worden bekeken, zijn:

- Gebruik van gevaarlijke stoffen en mengsels: Heeft een bedrijf geïnventariseerd wat er in huis is? Is de mogelijke blootstelling van werknemers beoordeeld? Zijn passende maatregelen op de werkvloer getroffen? Wordt in voorlichting voor de werknemers voorzien?
- Aspecten die hierbij aan bod komen zijn: de wettelijke grenswaarden en DNEL's, blootstellingsscenario's, beheersmaatregelen conform de arbeidshygiënische strategie.

- De informatiebronnen die een bedrijf gebruikt over de risico's en gevaren van blootstelling, waaronder VIB, Extended Safety Data Sheet en Werkplek Instructie Kaart (WIK).

Elk bedrijf moet nagaan of het beoogde gebruik van de stof is opgenomen in het VIB. Daarnaast is van belang dat een bedrijf bij beschikbaarheid van een Extended Safety Data Sheet nagaat of het beschreven blootstellingsscenario ook past bij hun toepassingsgebied.

Wanneer de blootstellingsscenario's niet passend zijn bij het gebruik van de stoffen op de werkvloer, zijn er voor de werkgever een aantal opties:

- Gebruik van de stof aanpassen.
- Leverancier vragen om passend blootstellingsscenario op te stellen.
- Andere leveranciers zoeken met een passend scenario.
- Doornemen van beheersmaatregelen met de leverancier, op basis van eigen werkplekbeoordeling. In dit geval is er dan sprake van een zelfgemaakt blootstellingsscenario wat gemeld moet worden bij de ECHA.

De Inspectie SZW gaat bij het toezicht uit van de verantwoordelijkheid van bedrijven. Voor alle bedrijven geldt dat zij algemene preventieve beheersmaatregelen moeten treffen, ook wel 'gezond-verstand' maatregelen genoemd.² Daarnaast hanteert de Inspectie SZW een vierstappenmodel:

- Stap 1: inventariseren (vastleggen van de eigenschappen van de aanwezige gevaarlijke stoffen).
- Stap 2: beoordelen van mogelijke blootstelling van werknemers (blootstellingsniveau bepalen door metingen of met behulp van een kwantitatieve schattingsmethode, toetsen aan grenswaarden, ...).
- Stap 3: treffen van maatregelen (specifieke en structurele maatregelen passend bij de blootstellingsbeoordeling en volgens de arbeidshygiënische strategie.³ Hierbij is de informatie over de risico's in het VIB⁴ van belang).
- Stap 4: Borging (signaleren van veranderingen, geven van voorlichting en instructies, zorgen voor een noodplan aan de hand van de informatie uit het VIB, uitvoering van medisch onderzoek wanneer daar aanleiding toe is).

Bedrijven kunnen het vierstappenmodel ook hanteren om gestructureerd na te denken over het gebruik van gevaarlijke stoffen. Ze kunnen de stappen doorlopen met de zelfinspectie tool 'werken met gevaarlijke stoffen' van de Inspectie SZW.⁵

De werkgever kijkt via de zelfinspectietool als het ware door

¹ Het EU-Forum voor de uitwisseling van handhavinginformatie (Forum) is een netwerk van instanties die verantwoordelijk zijn voor de handhaving van de REACH-, CLP- en PIC-verordeningen in de Europese Unie, Noorwegen, IJsland en Liechtenstein. Zie: <https://echa.europa.eu/nl/about-us/who-we-are/enforcement-forum>.

² Zie: www.inspectieszw.nl/publicaties/publicaties/2020/04/02/checklist-maatregelen-met-gezond-verstand---bijlage-bij-de-zelfinspectie-werken-met-gevaarlijke-stoffen.

³ Zie: www.inspectieszw.nl/publicaties/publicaties/2020/04/02/hoe-werkt-de-arbeidshygiënische-strategie---bijlage-bij-de-zelfinspectie-werken-met-gevaarlijke-stoffen.

⁴ Zie: www.inspectieszw.nl/publicaties/publicaties/2020/04/02/alles-over-het-vib-op-het-veiligheidsinformatieblad---bijlage-bij-de-zelfinspectie-werken-met-gevaarlijke-stoffen.

⁵ Zie: www.zelfinspectie.nl/zelfinspecties/werken-met-gevaarlijke-stoffen.

de ogen van een inspecteur naar de eigen organisatie. De vier stappen en vragen worden met 'ja', 'nee' of 'nog checken' beantwoord. Na afloop volgt een overzicht met verbeterpunten voor het bedrijf. Hierdoor krijgen werkgevers een goede indruk van hoe hun bedrijf ervoor staat en op welke punten zij nog actie moeten ondernemen.

De rapportage van zelfinspectie bestaat uit 4 onderdelen en geeft een bedrijf een overzicht van aandachtspunten voor het beheersen van de risico's van het werken met gevaarlijke stoffen. De zelfinspectietool geeft kaders vanuit een algemene beheercyclus, maar gaat niet in op individuele stoffen. Voor inzicht in de kwaliteit van het VIB van hun leveranciers kan een bedrijf gebruik maken van de eerdergenoemde VIB-check.

Bij het toezicht door de Inspectie SZW ligt de focus op de mogelijke blootstelling van werknemers en hoe bedrijven daar mee omgaan. Actuele VIB's zijn een belangrijke bron van informatie voor de bedrijven. Vragen die bij een inspectie gesteld worden, zijn: Is het VIB voorhanden? Is het VIB actueel? Bevat het VIB de nodige informatie voor de blootstellingsbeoordeling? Is de informatie uit het VIB goed vertaald naar de situatie op de werkplek? Wordt bij veranderingen (bijvoorbeeld die vanuit de leverancier worden aangegeven en/of het gebruik van de stof in het bedrijf) opnieuw de situatie beoordeeld? Wordt de informatie uit het VIB doorvertaald naar de werkvloer en doorgegeven aan de werknemers die met de stoffen werken?

Tijdens de bijeenkomst worden naast het informeren over de praktische tools, enkele inspectieprojecten gericht op het beheersen van de risico's van het werken met gevaarlijke stoffen toegelicht: project CMR-complex en project composieten.

Tijdens het project CMR-complex⁶ werden nulmetingen bij 80 bedrijven en effectmetingen bij 29 bedrijven uitgevoerd in 2017 en 2018. Het project composieten⁷ richtte zich op bedrijven die composietmaterialen produceren omdat uit eerdere inspecties in 2013-2014 bleek dat zij de risico's van gevaarlijke stoffen vaak onvoldoende beheersen. In 2018-2019 werden 110 bedrijven geïnspecteerd, waarbij bij 75% overtredingen werden aangetroffen. Bij 77 bedrijven heeft een vervolgspectie plaatsgevonden.

Uit beide projecten komt naar voren dat bedrijven zich onvoldoende bewust zijn van de risico's op blootstelling aan gevaarlijke stoffen bij hun werknemers. Tegelijkertijd zag de Inspectie SZW dat in korte tijd veel verbeterd kan worden ten gunste van de werknemers door gebruik te maken van beschikbare en actuele informatie, onder andere uit het VIB.

Als afsluiter werd de interessante vraagstelling herhaald

'wat kan u nu zelf doen?'

Uzelf (blijvend) informeren over de gevaarlijke stoffen waar mee gewerkt wordt en de mogelijke gevolgen die blootstelling kan hebben op de lange duur.

In gesprek met het bedrijf waar u werkt / dat u adviseert over:

- Blootstelling door werken met verschillende soorten stoffen en/of taken gedurende de dag.
- Blootstellingsroute: inhalatie, huid, oraal.
- Getroffen maatregelen
- Groepen werknemers waar het grootste risico bestaat (werkplek en/of bij bepaalde werkzaamheden).
- Groepen werknemers waar niet snel aan gedacht wordt (bv. verpakings- en afwerkingsafdeling)
- Bekendheid met gezondheidsklachten die verband kunnen houden met het werk (ook bij oud-werknemers).
- Terugkoppeling naar de leverancier over informatie die ontbreekt.

Paneldiscussie

Verschillende vraagstellingen betekent steeds een mooie opstart en opbouw voor het panel. Enkelen die ter discussie aan bod kwamen:

- *Geldt de eis v.w.b. de landstaal niet voor de namen van chemische componenten, bijv. in sectie 3? Die stofnamen zijn namelijk vaak in het Engels, soms in het Duits, etc. (om nog maar te zwijgen over een genormeerde nomenclatuur). Dit alles natuurlijk met het oog op de juiste identificatie van de ingrediënten en uiteindelijk dus de gevaren van het product. En bij meerdere nationaliteiten op site, van NL en Engelse versie? Het SDS moet verplicht worden opgesteld in de taal van het land waar het product op de markt wordt gebracht. Dus dat geldt in theorie ook voor de chemische namen in rubriek 3.*
 - *Als bij een levering een VIB in de taal van het land verplicht is, betekent dat dat ook de Wetgeving van het land van levering in het hoofdstuk 15 verplicht is? Ja, zowel rubriek 15 (bv. WBZ) als in rubriek 8 (bv. grenswaarden).*
 - *Als je serieus je werknemers wil beschermen is een optimale VIB toch sowieso behulpzaam/onontbeerlijk? Dat het in de praktijk (nog) niet altijd naar de werkvloer wordt doorvertaald, betekent toch niet dat je de VIB (inhoud/vorm) niet wilt verbeteren? Klopt. De SDS-en worden continue geüpdate, vandaar zie de cirkel op de proces overzicht slide. Zie ook: www.vib-check.nl, met mogelijkheid van melden. En de uitgave van NVZ - kenniscentrum over hygiëne en schoon: 'Omgaan met het Vib in de praktijk'.⁸*
- Aanvullend: In april 2021 organiseerde VNO-NCW samen met onder andere Min I&W en Min SZW een Minisymposium Stoffenbeleid over het VIB. Schrijf je in voor de Nieuwsbrief van de campagne Veilig Werken met [Gevaarlijke] Stoffen – 'Wist jij dat je ziek kunt worden van je werk?'⁹ van het

⁶ Zie: www.inspectieszw.nl/publicaties/publicaties/2019/11/29/effectonderzoek-blootstelling-aan-cmr-stoffen.

⁷ Zie: www.inspectieszw.nl/publicaties/rapporten/2021/03/23/blootstelling-gevaarlijke-stoffen-bij-composietbedrijven.

⁸ www.nvz.nl/application/files/4616/1651/2774/NVZ_Omgaan_met_het_Vib_in_de_praktijk_180501.pdf.

⁹ www.arboportaal.nl/campagnes/veilig-werken-met-gevaarlijke-stoffen.

Programma Preventie Beroepsziekten op het Arboportaal.

- *Is er iets te zeggen over de controle op de desinfectie-middelen ihkv COVID-19? Ethanol heeft een huidnotatie.* In het kader van COVID-19 sluit de Inspectie SZW aan bij de richtlijnen die vanuit het RIVM zijn meegegeven. Waar water en zeep mogelijk is, is dit afdoende.¹⁰
- *Wat doe je wanneer je bij navraag bij de leverancier alsnog een VIB krijgt waarin (bv) staat: waterige suspensie, polymeer met additieven?* In het geval er twijfels zijn over de juistheid van het VIB, kan de werkgever contact opnemen met de ILT, zie Praktische hulp en checklists voor bedrijven.¹¹
- *Extra aandacht voor luchtweg-sensibiliserende stoffen vind ik begrijpelijk, maar de H317 (huidsensibilisatie) wordt wel heel liberaal toegekend. ISZW heeft focus op CMR en S stoffen. Hoe wordt hier door ISZW tegen de huidnotatie aan gekeken?* De regelgeving voor de CM stoffen is strikter dan voor de S-stoffen. Dit neemt niet weg dat een algemeen uitgangspunt is dat werknemers niet ziek mogen worden van hun werk en dat er dus gekeken wordt of ook met deze stoffen zo zorgvuldig mogelijk wordt omgegaan. Artikel 4.1c Arbeidsomstandighedenbesluit onder f 10 zegt ten aanzien van de zorgplicht: huidcontact is voorkomen of geminimaliseerd door het dragen van doelmatige persoonlijke beschermingsmiddelen bij mogelijke blootstelling aan een gevaarlijke stof:
 - die voldoet aan criteria voor een of meer van de volgende gevarenaanduidingen als bedoeld in EG-verordening indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels: H-zinnen 310, 311, 312, 314, 315 of 317;
- *In welke mate kan je op rubriek 8 SDS vertrouwen als het er op aankomt de passende blootstellingsbeheersing te voorzien?* Ieder bedrijf heeft een eigen verantwoordelijkheid en is verplicht een RI&E op te maken en de keuzes voor risicobeheersing af te stemmen op de inventarisatie en beoordeling. Maatwerk is hierop van toepassing. De informatie uit het VIB is hierbij behulpzaam, niet bindend. Een bedrijf zal daarom altijd de eigen situatie moeten beoordelen en de kennis die daarvoor nodig is moeten organiseren. Pas als er een Veilige Werkwijze (VW) is opgesteld, kun je volstaan met het nemen van die maatregelen die in de VW zijn opgenomen. In alle andere situaties moet een bedrijf altijd de eigen beoordeling maken (op basis van geaccepteerde methode, bv NEN689, met metingen of schattingen). Hierbij kan wel de informatie uit het VIB over het gebruik en het blootstellingsscenario uit eventueel beschikbare ESDS gebruikt worden.
- *Is ooit onderzocht of het VIB echt leidt tot veiliger omgaan met stoffen?* Opmerking van deelnemer: Ik vind de VIB's vaak onoverzichtelijk, weinig concreet en er kloppen regelmatig dingen niet. De informatie komt vaak niet op de werkvloer terecht en dat blijkt nog lastiger voor het MKB dan voor de grote bedrijven.

Een inventarisatie en beoordeling van mogelijke blootstelling en de daarop genomen maatregelen, zijn een aantal aspecten die leiden tot veiliger omgaan met gevaarlijke stoffen. De informatie uit het VIB draagt bij aan de inventarisatie en beoordeling.

Er is geen gericht onderzoek naar gedaan, zover bekend. Het VIB is een hulpmiddel, zodat bedrijven niet alle informatie zelf moeten zoeken. Nieuwe ontwikkelingen, maar ook grenzen aan de beschikbare kennis, maken dat een VIB informatie kan missen of een update verdient. Ook kan het zijn dat het VIB niet meegeleverd is – bijvoorbeeld bij herhaalde bestellingen - of niet vervangen wordt in de documentatie bij de afnemer. De doorvertaling naar de werkvloer zal door de bedrijven zelf gedaan moeten worden, want dat kan de leverancier niet.

Er loopt nu een project om te kijken hoe REACH en dus ook VIB beter bij het MKB terecht kan komen. Het ministerie van SZW is opdrachtgever, RIVM is uitvoerder. Nog onbekend is wanneer de resultaten beschikbaar zijn.

- *In hoeverre is de "Guidance on the compilation of safety data sheets" vanuit ECHA verplicht?* Verplichtingen volgen uit de juridische tekst van de REACH-Verordening zie voor het veiligheidsinformatieblad o.a. titel IV en bijlage II.

Op pagina 2 van de ECHA guidance¹² staat een juridische mededeling van ECHA over de status van het document.

JURIDISCHE MEDEDELING

Dit document is bedoeld om gebruikers te helpen bij het nakomen van hun verplichtingen in het kader van de REACH-verordening. Er zij evenwel op gewezen dat de tekst van de REACH-verordening de enige authentieke juridische referentie is en dat de informatie in dit document geen juridisch advies vormt. Het gebruik van de informatie valt uitsluitend onder de verantwoordelijkheid van de gebruiker. Het Europees Agentschap voor chemische stoffen aanvaardt geen aansprakelijkheid in verband met het eventuele gebruik van de in dit document opgenomen informatie.

- *Controleren de inspectiediensten van alle EU landen dan alle SDS die in de EU circuleren? Is daar geen coördinatie?*

De Inspectiediensten controleren een selectie van de veiligheidsinformatiebladen die in omloop zijn en die zij opvragen tijdens een reguliere controle bij een registrant, importeur, distributeur of gebruiker of naar aanleiding van een melding of signaal. De inspectiediensten controleren alleen de VIB's die vereist zijn op basis van de EU verordening en aan die wetgeving moet voldoen.

Vrijwel iedere EU leverancier maakt zijn eigen veiligheidsinformatieblad of past het VIB aan dat hij ontvangt van zijn toeleverancier.

De vereiste informatie in een veiligheidsinformatieblad moet in de officiële taal van de lidstaat worden verstrekt. Een veiligheidsinformatieblad dat bij een stof of mengsel aan een afnemer in NL verstrekt moet worden is dus niet gelijk aan het VIB dat verstrekt wordt in een van de andere EU land. Naast de taal verschillen per lidstaat bijvoorbeeld de contactgegevens van het nationale vergiftigingsinfor-

¹⁰ www.inspectieszw.nl/onderwerpen/algemeen-corona.

¹¹ www.ilent.nl/onderwerpen/chemicalien-reach/praktische-hulp-en-checklists-voor-bedrijven.

¹² echa.europa.eu/nl/guidance-documents/guidance-on-reach.

matiecentrum en de informatie over relevante nationale wet- en regelgeving en verschilt vaak de naam/ID van het product of de samenstelling.

De coördinatie berust bij EU-Forum.

Aanvullende opmerking: jammer dat er geen controles zijn op de ES

In het geval dat het Exposure Scenario vereist is bij het veiligheidsinformatieblad neemt een inspecteur deze mee in zijn controle. Binnen EU-Forum REACH/CLP werken de Europese handhavingsautoriteiten (inspectiediensten) met ondersteuning vanuit het ECHA/HET samen binnen werkgroepen, pilot en REF projecten. Een voorbeeld is het REACH-EN-FORCE-5: Exposure Scenarios, extended SDS, RMM and OC. Het rapport is beschikbaar op de ECHA/Forum website.¹³ Binnen het Forum netwerk geven de Lidstaten signalen aan elkaar door als er tekortkomingen worden geconstateerd en geven elkaar een terugkoppeling van de opvolging.

- *Controleert ILT of ISZW wie een VIB heeft opgesteld (ik zie nu in de praktijk niet altijd dat deskundige medewerkers een VIB hebben opgesteld)?* De inspecteur controleert allereerst het VIB. Indien tekortkomingen worden geconstateerd worden maatregelen genomen en wordt de leverancier aangesproken. De leverancier moet het VIB aanpassen tot de overtreding is hersteld. Als blijkt dat het aan juiste deskundigheid ontbreekt wordt een leverancier aangesproken op basis van REACH art 31, bijlage II: de Leveranciers van stoffen en mengsels moeten ervoor zor-

gen dat de bevoegde personen de juiste opleiding, en ook bijscholing krijgen.

- *Zijn er eisen (opleiding) voor opstellers van een VIB?* Zie Bijlage II punt 0.2.3 van het Richtsnoer voor het opstellen van veiligheidsinformatiebladen.¹⁴ In paragraaf 2.5 op pagina 14 en verder wordt hier invulling aan gegeven, zie bijv. 2.5.2 Opleiding en voortgezette scholing van bevoegde personen.

- *Wat is de mening van de inspectie dienst voor het gebruiken van betaalde diensten die de SDS onderhouden zoals ChemWatch?* De informatie in het VIB moet voldoen aan de eisen zoals deze gesteld worden in bijlage II van de REACH verordening. Een werkgever dient zijn VIB te ontvangen van de leverancier van zijn product. REACH kent een haal en brengplicht voor de eindgebruiker naar de registrant en andersom (upstream en downstream). Daarnaast zijn registranten binnen een registratiedossier lid van het SIEF van de stof – waar zij onderling informatie moeten uitwisselen. Registranten kunnen voor het opstellen en onderhouden gebruik maken van betaalde diensten. Het is niet aan de Inspectie om deze diensten te controleren.

- *Op de laatste sheet wordt gesuggereerd om contact te houden met oud-werknemers om te monitoren of zij mogelijk gezondheidseffecten hebben als gevolg van blootstelling tijdens het werkzame leven. Dit is nieuw voor mij en ik vraag me af of dit al ergens op een structurele manier gebeurt en hoe dit in te passen is in de privacy-wetgeving.*

Aangegeven in de presentatie is of er bekendheid met gezondheidsklachten van oud-werknemers is. Er is geen oproep gedaan om contact te houden met oud werknemers.

¹³ echa.europa.eu/nl/about-us/who-we-are/enforcement-forum/forum-enforcement-projects.

¹⁴ echa.europa.eu/documents/10162/23036412/sds_nl.pdf/08523023-4de6-4e53-aa67-9a319166c443.